

Izveštaj sa redovne sednice Radne grupe Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 23

26. maj 2022. godine, Palata Srbija

Radna grupa Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 23 održala je redovnu sednicu 26. maja 2022. godine u Palati Srbija, posvećenu analizi [kvartalnog izveštaja za prvi kvartal 2022. godine](#). Sastanku su prisustvovalе članice radne grupe i predstavnici Ministarstva pravde na čelu sa šefom pregovaračke grupe za Poglavlje 23.

Sednicu je otvorila koordinatorka radne grupe NKEU za Poglavlje 23, **Jovana Spremo**. Ona je na samom početku istakla značaj ponovo uspostavljene saradnje sa Ministarstvom pravde i iskazanoj spremnosti šefa pregovaračke grupe za Poglavlje 23 za nastavak saradnje sa Nacionalnim konventom o EU. Spremo je navela da je cilj sednice da govorimo o kvartalnom izveštaju, ostvarenom napretku u tom periodu, kako bi civilno društvo dalo uporednu analizu ostvarenog napretka u oblastima

Šef pregovaračke grupe za Poglavlje 23, **Branislav Stojanović**, istakao je da je Ministarstvo pravde pokrenulo novi mehanizam izveštavanja i praćenja implementacije aktivnosti iz Akcionog plana za Poglavlje 23 uvođenjem nove metodologije kroz Koordinaciono telo za praćenje sprovođenja Akcionog plana. Koordinaciono telo se sastaje kvartalno, a nakon izveštajnog perioda i izrade nacrtа izveštaja daje preporuke i smernice kroz mehanizam ranog upozoravanja organima koji imaju probleme sa sprovođenjem aktivnosti.¹ Mehanizam ranog upozoravanja je počeo da se koristi u prethodnih 6 meseci, a suština je da se utvrdi da li se u sprovođenju nekih aktivnosti očekuje kašnjenje i ukaže na nedovoljnu saradnju između institucija koje u partnerskom odnosu treba da sprovedu određene aktivnosti.

U samom uvodu istakao je da će u narednom periodu prioritet Ministarstva biti izmene i dopune **Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku**, budući da ima mnogo aktivnosti u poglavljima 23 i 24 koja zahtevaju izmenu ova dva zakona. Naveo je da se kasni sa ovim aktivnostima, a da je zvaničan plan Ministarstva da se usvajanje izmena za ova dva zakona očekuje do kraja 2022. godine. Takođe, radi utvrđivanja propusta i radi organizovanja sastanaka na kojima će se oni razrešiti, osnovana je Radna grupa za podršku radu Koordinacionog tela. Novi sastanak ovog radnog tela zakazan je za početak jula.

Stojanović je najavio i novu vrstu izveštaja koje će Ministarstvo od juna 2022. godine objavljivati, a to je izveštaj o ispunjenosti prelaznih merila, sa čijom metodologijom i sadržajem će Radna grupa NKEU za Poglavlje 23 biti upoznata u narednom periodu. Od kada je usvojen Akcioni plan za Poglavlje 23, nije pripreman izveštaj po prelaznim merilima, a budući da Evropska komisija na taj način izveštava, bilo je neophodno omogućiti uvid i u takve procene države. Smatra se da će nakon sastavljanja ovog izveštaja država, kao i civilno društvo, moći da steknu bolji uvid u stanje napretka koje se tiče Poglavlja 23 u odnosu na sva potpoglavlja, tj. prelazna merila. Ovaj izveštaj neće biti usvajan od strane Koordinacionog tela, ali će svakako biti javan, postavljen na sajtu Ministarstva pravde. O izveštaju će biti obaveštena Vlada, Ministarstvo za evropske integracije

¹ Najnovije preporuke Koordinacionog tela od 19. maja 2022. godine možete pronaći na sledećem linku:
<https://www.mpravde.gov.rs/tekst/33945/izvestaji-o-sprovođenju-revidiranog-akcionog-plana-za-poglavlje-23.php>.

kao i Evropska komisija. Stojanović je takođe predložio da ovaj izveštaj bude tema jednog od sledećih sastanaka RG NKEU za Poglavlje 23.

Pre prelaska na konkretna potpoglavlja iz Poglavlja 23, **Jovana Spremo** dala je kratak uvid u oblasti na kojima će se raditi u toku 2022. godine, za koje su rokovi tako i postavljeni akcionim planom, ali je i Evropska komisija skrenula pažnju na njih.² Kada su u pitanju aktivnosti u **oblasti pravosuđa, Spremo** je istakla da će se dalje aktivno raditi na pravosudnim zakonima, rešavanju starih predmeta, smanjenju pritiska i napada na pravosuđe, saradnja sa Međunarodnim rezidualnim mehanizmom u Hagu, kao i onemogućavanje ratnim zločincima da deluju u javnom prostoru. U pogledu **borbe protiv korupcije** očekuje se puno ispunjenje GRECO preporuka, izrada Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije i pratećeg akcionog plana (čija izrada se očekuje još od 2018. godine), rešavanje problema ćutanja uprave u kontekstu primene novog Zakona o pristupu informacijama od javnog značaja, kao i merljivi efekti Zakona o sprečavanju korupcije (što Evropska Komisija očekuje da vidi do 2023. godine). Takođe navela je da izostaje i puna saradnja sa Savetom za borbu protiv korupcije Vlade RS, kao i izrada lokalnih antikorupcijskih planova koje nemaju još uvek sve opštine u Srbiji.

U pogledu **zaštite osnovnih prava**, insistira se na poštovanju privremenih mera Evropskog suda za ljudska prava i izvršenju presuda, koje je na vrlo nezavidnom nivou kada je u pitanju Srbija. Neophodno je unapređenje rada nezavisnih institucija, gde je posebno problematično funkcionisanje Regulatornog tela za elektronske medije. Prisutne su pretnje i nasilje kako nad novinarima, tako i nad aktivistima tj. braniocima ljudskih prava, zbog čega je posebno neophodno raditi na suzbijanju govora mržnje i drugih oblika diskriminacije. Sa tim u vezi, **Spremo** je napomenula da se očekuje reakcija nadležnih na govor mržnje koji dolazi od najviših zvaničnika Vlade RS, kao i adekvatna primena Kodeksa ponašanja narodnih poslanika u kontekstu zapaljivih govora i verbalnih napada. Oblast u kojoj se ne vidi jasna kampanja, jeste oblast podizanja svesti ranjivih grupa o postojanju sistema besplatne pravne pomoći, a problematično je i to što na teritoriji 22 opštine uopšte nemamo lica zadužena za pružanje besplatne pravne pomoći. Konačno, u toku je izrada posebnog AP za položaj nacionalnih manjina, što smo očekivali kao rezultat u ovom kvartalu, ali je ova oblast je ostala bez jasnog napretka.

Potpoglavlje PRAVOSUĐE

U pogledu **procesa izrade pravosudnih zakona**, **Branislav Stojanović**, naveo da je u cilju usaglašavanja sa ustavnim izmenama od 9. februara 2022. godine, Narodna Skupština usvojila i Ustavni zakon za sprovođenje Akta o promeni Ustava, prema kojem je rok za usvajanje izmena pravosudnih zakona godinu dana od dana usvajanja ustavnih amandmana, što znači do februara 2023. godine. Prema AP23 rokovi su primarno revidirani za početak 2022. godine, ali su oni kroz *Akциони plan za sprovođenje Strategije razvoja pravosuđa* dodatno revidirani, na 2023. godinu. Radne grupe za izradu ovih zakona, konkretno radna grupa koja će raditi na setu sudijskih zakona (Zakon o sudijama, Zakon o Visokom savetu sudstva, Zakon o uređenju sudova) i radna grupa koja će raditi na setu tužilačkih zakona (Zakon o javnim tužiocima, Zakon o Visokom savetu tužilaca), osnovane su 15. aprila 2022. godine. Radne grupe su počele sa radom, a dinamika sastanaka je dva puta mesečno. U čitav proces je uključena i Venecijanska komisija, jer je njeno mišljenje neophodno prema AP23. Stojanović je najavio da se očekuje poseta delegacije Venecijanske komisije u junu 2022. godine. Govoreći o rokovima, Stojanović očekuje u oktobru zasedanje Venecijanske komisije, prema tome prvi nacrti bi morali biti izrađeni do oktobra, a finalni najkasnije do decembra 2022. godine kako bi mogli da sprovedu sledeću fazu postupka, a to je

² Uvid u nacrt non-paper-a o stanju vladavine prava i napretka u okviru poglavlja 23 i 24.

javna rasprava za pomenuti set zakona. Održana su dva sastanaka radnih grupa, na kojima je dogovorena dinamika rada, dok će suštinske stvari biti dogovarane na narednim sastancima.

Ministarstvo pravde će sve informacije o radu i rezultatima sa sastanaka radnih grupa dostaviti koordinatoru RG NKEU za Poglavlje 23. **Spremo** je ponovila da RG NKEU 23 ostaje pri [apelu iz pisma koje je poslato ministarki pravde, Maji Popović](#), a u kojem smo tražili da članovi imaju neki vid posmatračke misije radi transparentnosti i bolje primene standarda javnosti rada. Tom prilikom RG NKEU 23 tražila je i da budu objavljena imena članova grupa, proceduralna pravila za postupanje, kao i da njihov rad bude otvoren za zainteresovanu javnost. Samo izveštavanje o sastancima radnih grupa je dobar korak, ali RG NKEU 23 ostaje i pri prethodnim zahtevima.

Stojanović je dalje govorio o izmenama i dopunama **Zakona o parničnom postupku**. Dogovor sa Advokatskom komorom Srbije bio je da se radna grupa proširi tako da jednu polovinu čine predstavnici advokature, dok bi drugu grupu činili predstavnici svih ostalih institucija, Ministarstva Pravde i pravosuđa. Ovi sastanci u proširenom sastavu su održani, ceo nacrt Zakona je pregledan, izvršene su izmene i najavljena je ponovljena javna rasprava, kada bude konstituisan novi saziv Narodne Skupštine, tj. kada Vlada ne bude u tehničkom mandatu. Ostaje dogovor da se samo na ovu temu održi jedan sastanak sa RG NKEU 23, kako bi se razmotrila usklađenost sa komentarima civilnog društva. Bilo je više tački sporenja koje su se ticale sudskih taksi, sa jedne strane, a sa druge primene digitalnih alata u parničnom postupku, ali rešenje koje se tiče sudskih taksi više nije deo nacrta a digitalni alati su uvedeni kao alternative, a ne mandatorno rešenje. Radne grupe za **izmene i dopune Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku** su formirane, a izmene i dopune se očekuju do kraja godine. Deo Krivičnog zakonika koji se tiče bezbednosti novinara nije usvojen, što je i bila preporuka sa prethodne sednice, pa će i te odredbe biti deo paketa odredbi koji će se menjati.

Takođe uvojen je **Akcionni plan za Strategiju razvoja pravosuđa** koji je usvojen za period 2020-2025. godine, ali to nije novi dokument. Zbog podrške od strane EU kroz program "Sektorska budžetska podrška" koja je za celokupno pravosuđe, javila se potreba izrade Akcionog plana kako bi se jasno pratili i rokovi za planove daljeg rada Ministarstva pravde, ali i finansijski pregled celokupnog troška reforme pravosuđa. Nije bilo dodavanja novih aktivnosti nego su spojene aktivnosti iz revidiranog AP23, sa dve strategije, Strategijom za razvoj pravosuđa i Strategijom za upravljanje ljudskim resursima u pravosuđu, gde su revidirani rokovi i precizirana finansijska predikcija. Neće biti posebnog izveštavanja o ovom akcionom planu. Što se tiče budžetskog razgraničenja između pravosudnih saveta i Ministarstva pravde, ono će biti predmet rada radnih grupa za izradu pravosudnih zakona u narednom periodu.

Što se tiče **procesuiranja ratnih zločina**, usvojena je Nacionalna strategija za procesuiranje ratnih zločina za period 2021-2025. Nedavno je osnovano radno telo od strane Vlade za praćenje sprovođenja strategije, a trenutno se finalizira Izveštaj za sprovođenje strategije, koji bi trebalo u junu 2022. godine da bude objavljen na sajtu Ministarstva pravde. Izveštavanje će se obavljati na kvartalnom nivou. Na sprovođenju Strategije učestvuju pored Ministarstva pravde i Ministarstvo unutrašnjih poslova, Jedinica za zaštitu, Služba za otkrivanje ratnih zločina, Komisija za nestala lica i druge institucije.

Kada je u pitanju **komentarisanje sudskih odluka**, uspostavljen je mehanizam kvartalnih sastanaka između ministarke pravde, premijerke, kao i Republičke javne tužiteljke, predsednice VKS-a i predsednika NSRS. Tema kvartalnih sastanaka je komentarisanje sudskih odluka od strane državnih zvaničnika. Ovaj mehanizam trenutno ne zaseda jer je Vlada u tehničkom mandate, ali se očekuje ponovno aktiviranje nakon konstituisanja Skupštine i formiranja Vlade. Uz saradnju sa Savetom Evrope izrađena je brošura ["Puno poštovanje odluka i rada pravosudnih"](#)

[organa od strane javnih zvaničnika i državnih službenika – Međunarodni standardi”,](#) koje su distribuirane svima na koje se odnose.

Katarina Grga, istraživačica Centra za evropske politike, je u nastavku predstavila sveobuhvatni [Izveštaj o praćenju stanja u pravosuđu za 2021. godinu](#), osvrćući se na kvartalni izveštaj Ministarstva pravde, koji je bio tema sednice. Kako je navela postoje sličnosti, ali i razmimoilaženje u komparaciji ova dva izveštaja. Ono što se poklapa jeste zaključak da postoji napredak o **dostupnosti informacija na sajtovima** sudova u odnosu na prethodni period. U pogledu instituta **slučajne raspodele predmeta** sudijama, iako je došlo do izmene Zakona, navodi da unete odredbe nisu do kraja jasne. U pogledu finansijske pristupačnosti suda, odnosno naplate taksi putem IKT alata, uočena je potreba za daljim napretkom u ovoj oblasti, a isti slučaj prepoznat je i po pitanju dostupnosti informacija građanima o besplatnoj pravnoj pomoći.

Sonja Stojanović Gajić, članica Upravnog odbora Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, postavila pitanje vezano za rad radne grupe koja radi na izmeni krivičnog zakonodavstva, da li izmene obuhvataju i izmene predviđene Akcionim planom za Poglavlje 24, kao i da li je izrađena analiza o identifikovanju slabosti i nedostataka krivičnog postupka (aktivnost 6.2.12.1 AP24), i ako jeste, ko je učestovao u izradi i da li će civilni sektor dobiti tu analizu? **Vanja Macanović**, iz Autonomnog ženskog centra, nadovezala se na prethodno u kontekstu članova radnih grupa, sa pitanjem da li u tim radnim grupama ima članova civilnog sektora, odnosno da li postoji mogućnost da se dostavi preko NKEU civilnom društvu predmetna analiza kako bi se eventualno istakle slabosti zakona, te dali predloži za unapređenje iz ugla onih koji direktno rade sa žrtvama. **Sofija Mandić**, iz Centra za pravosudna istraživanja, predložila je da informacije o sastavu radnih grupa budu dostupne na sajtu Ministarstva pravde. Dodala je sugestiju da članice RG NKEU za Poglavlje 23 ne treba da budu jedine koje će imati pristup dokumentima, već da se isti dostave celokupnoj javnosti na uvid. Predložila je da se i u ovim radnim grupama predvidi mogućnost za posmatračke predstavnike NKEU. U pogledu pravosudnih zakona, postavila je pitanje da li će se usvajanju novih zakona pristupiti preispitivanjem svih zakonskih odredbi ili samo onih koje je neophodno izmeniti zbog promene Ustava.

Uz ograđivanje da Ministarstvo pravde ne koordiniše i poglavljem 24, **Branislav Stojanović** je istakao je da je analiza završena, da misli da je autor prof. dr Zoran Stojanović i da misli da neće biti problem da se RG NKEU 23 ista dostavi. Što se tiče članova radnih grupa, pomenio je da ne zna ko su članovi, ali da je praksa da svi sudovi i sve relevantne institucije koje delaju u praksi prisustvuju sednicama radnih grupa. **Snežana Bjelogrić**, iz Društva sudija Srbije, koja je ujedno i član radne grupe koja radi na sudijskim zakonima navela je da će zavisiti od količine izmena, ali da zna da će Zakon o Visokom savetu sudstva biti menjan u potpunosti. Za sada je predlog da Zakon o sudijama i Zakon o uređenju sudova samo usaglase sa Ustavom, ali je ostalo otvoreno pitanje da i ti zakoni budu promenjeni u potpunosti.

Bjelogrić je dodala da smatra da izmene treba da budu šire od čistog usaglašavanja sa novim članovima Ustava. Posebno se osvrnula na član 70 Zakona o uređenju sudova koji se odnosi na razgraničenje nadležnosti u pravosudnoj upravi između Visokog saveta sudstva i Ministarstva pravde. Društvo sudija Srbije je stava da većina nadležnosti treba da pređe na Visoki savet sudstva. Pitanja koja su najvažnija za pravosudne zakone su pojam istaknutog pravника, uslovi za njegov izbor, način izbora, kao i transparentnost izbora. Takođe, važna je transparentnost rada petočlane komisije koja će delovati za slučaj da dvotrećinskom većinom ne budu izabrani istaknuti pravnici, razgraničenje nadležnosti i samostalan budžet.

Lidija Komlen Nikolić, iz Udruženja tužilaca Srbije, nadovezala se na sve prethodno pomenuto, predloživši zajedničko razmatranje izveštaja za poglavljima 23 i 24, odnosno u okviru klastera i.

Predložila je da se ubuduće u kraćem roku dostavljaju kvartalni izveštaji Ministarstva pravde. Istakla je neophodnost posmatrača NKEU u samim radnim grupama, bez obzira što su pravosudna udruženja članice, budući da bi organizacije civilnog društva bile određeni korektivni faktor koji bi u slučaju onemogućenja rada radne grupe alarmirao javnost. Dodala je da je potrebno unapređenje i pojednostavljenje sajta DVT-a, budući da nije pregledan, a javnost nije informisana o aktivnostima DVT-a, jer se sajt ne ažurira. **Stojanović** je ponovio da će dostaviti informacije o članovima radnih grupa, da će zaključci sa današnje sednice biti preneti kabinetu ministarke pravde i da će izneti predlog za zajedničku sednicu u okviru klastera i.

Nataša Dragojlović, koordinatorka Nacionalnog Konventa o EU, navela je da je struktura Konventa prilagođena novoj strukturi koju je Vlada formirala sledeći novu EU metodologiju proširenja. Istakla je da je okviru NKEU organizovan i klaster 1 kojim trenutno koordinira CEP, kao koordinator MRG za politički kriterijum. Konvent jedini može da ponudi sveobuhvatnu platformu, i ranije smo imali zajedničke sastanke za Poglavlje 23 i 24, jedino je pitanje da li država ima kapacitet da okupi najednom mestu predstavnike čitavog klastera.

Potpoglavlje BORBA PROTIV KORUPCIJE

Ivana Todorović, iz Ministarstva pravde, predstavila je napredak u oblasti borbe protiv korupcije koji je prikazan u kvartalnom izveštaju. Kako je istakla jedini sveobuhvatni strateški dokument u ovoj oblasti je revidirani AP23. Od septembra 2021. godine na snazi je i **Operativni plan za sprečavanje korupcije u oblastima od posebnog rizika**, ali je on oročen do kraja 2022. godine i ima ulogu da premosti period do buduće Nacionalne strategije. Ovaj plan pokriva 5 oblasti: javne nabavke, carina, policija, privatizacija i lokalne samouprave. Pitanje donošenja nove Nacionalne strategije, odnosno same aktivnosti koje prethode njenoj izradi, propisane su Operativnim planom, a njegovo sprovođenje nadzire Agencija za sprečavanje korupcije. Agencija ima obavezu da podnese šestomesečni izveštaj koordinacionom telu, prvi šestomesečni izveštaj je podnet i dostupan je na njihovom zvaničnom sajtu. U pogledu izrade **Nacionalne strategije**, još krajem februara sproveden je proces odabira predstavnika organizacija civilnog društva čiji će predstavnici biti članovi radne grupe za izradu dokumenta i pratećeg akcionog plana za period od 2023. do 2028. godine. Proces sprovede u saradnju sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, a očekuje se formiranje radne grupe u najskorijoj budućnosti.

Todorović je govorila o **Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti** osvrnuvši se na to da je njegovo neusvajanje sprečavalo sprovođenje niza aktivnosti iz AP23. Usvajanjem ovog zakona u februaru 2022. godine, pokrenut je čitav niz aktivnosti koje su ili sprovedene ili će biti sprovedene u narednom periodu. Takođe, **Zakon o slobodnom pristupu informacija od javnog značaja** je usvojen prošle godine, međutim primena je počela ovom kvartalu. U toku je izrada analize primene i efekata sprovođenja **Zakona o zaštiti uzbunjivača**, koji je počeo sa primenom 2015. godine. Načelni stav je da je zakon dobar i usklađen sa EU direktivama, ali da primena nije zadovoljavajuća. Ministarstvu Pravde je dostavljen prvi nacrt analize primene tog zakona. Dodatna aktivnost u nadležnosti Ministarstva pravde odnosi se na podizanje svesti građana o Zakonu o zaštiti uzbunjivača i pozivanja na spremnost da deluju kao uzbunjivači. Ministarstvo pravde će pristupiti izradi materijala ili medijskoj kampanji koji će služiti podizanju svesti građana.

Govorila je da je formiranje udarnih grupa za određene istrage finansijskog kriminala počelo. Sprovede se i aktivnosti koje se tiču tehnološke opremljenosti tužilaštava za organizovani kriminal i posebnih tužilaštava, te je u tom smislu je završena analiza potreba i putem javne nabavke nabavljena je oprema koja im je dostavljena u februaru 2022. godine. Što se tiče **Saveta za borbu protiv korupcije**, Ministarstvo uključuje Savet kroz koordinaciju. Predstavnik Saveta

će biti član radne grupe za izradu buduće Nacionalne strategije i pratećeg akcionog plana. U pogledu ispunjavanja GRECO preporuka za Srbiju, Todorović je navela da je u martu usvojen drugi prelazni izveštaj o ispunjenosti GRECO preporuka u okviru četvrtog kruga evaluacije, te da se stiče utisak da je mnogo bolja ocena usklađenosti u poređenju sa prethodnim ciklusom evaluacije. Kao napredak ističe činjenicu da je država Srbija sklonjena sa liste država na koje se primenjuje pravilo br. 32 za države članice za koje se smatra da nisu usklađene sa preporukama sadržanim u evaluaciji i za koje se smatra da su globalno nezadovoljavajuće.

Zlata Đorđević, iz Transparentnosti Srbija, istakla je da je donošenjem propisa koji su bili predviđeni revidiranim AP23 napravljen pozitivan pomak, ali da je i dalje zabrinjavajuće to što se aktivnosti sprovode uglavnom kada već prođu zacrtani rokovi. Kao najveći problem navodi primenu propisa iz domena borbe protiv korupcije, te da s tim u vezi još uvek čekamo rezultate reformi. Navela je da postoje negativni trendovi u primeni postojećih antikorupcijskih propisa, posebno u pogledu javnih nabavki, infrastrukturnih projekata, rizika od korupcije, transparentnosti, konkurentnosti, zatim u upravljanju državnim preduzećima. Katastrofalne posledice prakse vršilaca dužnosti direktora javnih preduzeća u decembru su postale očigledne sa krizom u Elektroprivredi Srbije. Od ukupno 34 javna preduzeća i drugih državnih preduzeća, koja su dužna da primenjuju isti zakon samo ih je 8 imalo direktore koji su, u skladu sa zakonom, prošli konkursnu proceduru pre nego što ih je Vlada imenovala.

Komentarišući kvartalni izveštaj Ministarstva pravde, Đorđević je ukazala da i dalje **nema reakcije nadležnih organa na potencijalne slučajeve korupcije na visokom nivou** koje su otkrili mediji, kao i na angažovanje javnih resursa za političku promociju vladajućih stranaka tokom izbornih kampanja. Takođe, nema podataka o krivičnim delima korupcije, a ono što se i objavi jeste samo statistika koju ne možemo dalje da analiziramo. i dalje nemamo kompletne podatke o broju prijavljenih, procesuiranih i osuđenih slučajeva korupcije u 2021. godini. Evropska komisija konstatuje da se povećao broj optužnica i presuda za slučajeve korupcije na visokom nivou, međutim nije jasno na osnovu čega se došlo do takvog zaključka, ako podaci nisu objavljeni.

Đorđević je postavila pitanje zbog čega **Srbija ne učestvuje u regionalnom IPA projektu za praćenje suđenja za korupciju i organizovani kriminal**, pozivajući državu da to učini. Na činjenicu da Ministarstvo pravde vidi sprovedene aktivnosti po GRECO preporukama, naglasila je da to i nije uspeh s obzirom da su preporuke stare više od sedam godina. **Branislav Stojanović** se nadovezao na pitanje koje se tiče regionalnog projekta, odgovorivši da je stav Ministarstva pravde da je javnost zagarantovana u svim slučajevima, procesima sem u posebnim slučajevima kada zakon isključuje javnost. Ne postoji sprečenost da strani eksperti prisustvuju pretresu ukoliko je dozvoljeno prisustvo javnosti. Koordinator klastera I, Nenad Vujić je zamoljen od Evropske komisije da dostavi komentare na metodologiju projekata. Za Ministarstvo pravde je trenutno neprihvatljivo jer se u metodologiji navodi da ekspert ima pravo da povuče ceo predmet na analizu dan pred suđenje što je u suprotnosti sa našim pravnim okvirom. **Lidija Komlen Nikolić** iz Udruženja tužilaca Srbije je iz ugla tužilaštva istakla da takva metodologija i dozvoljavanje povlačenja celih spisa predmeta samo dan pred suđenje nije dopušteno budući da bi dovela do odlaganja zakazanog suđenja. Takođe, nije dopušten ni uvid u ceo dokazni materijal pogotovo u krivičnim predmetima. Te smatra da nije moguće primeniti metodologiju u celosti.

Đorđević je pomenula da se ne zna sastav radne grupe koja je izradila odgovor na preporuke ODIHR-a koji je objavljen prošle godine. U pogledu usvajanja Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, Đorđević navodi da zakon nije pripremljen u skladu sa standardima koji podrazumevaju da prilikom kreiranja javnih politika bude konsultovana i javnost, te da se ne zna se ko je sve učestvovao u pripremi. Transparentnost Srbije je podnela niz amandmana, a nije dobila

odgovore na iste. Đorđević je predložila da radna grupe koja izveštava ODIHR o ispunjavanju preporuka redovno objavljuje informacije o svojim sastancima, kao i da budu dostupni dokumenti koje radna grupa bude donela.

Takođe, navodi da su ocene iz kvartalnog izveštaja Koordinacionog tela i godišnjeg izveštaja Agencije za sprečavanje korupcije su različite, te je njen stav da ASK ima bolju metodologiju, da bolje identifikuje šta su problemi. Ključna razlika između ta dva izveštaja jeste da AKS više u svom izveštaju obraća pažnju na suštinu. **Ivana Todorović** iz Ministarstva pravde, odgovorila je da je izveštavanje Ministarstva pravde sveobuhvatno i podrazumeva odgovore više organa koji se moraju uzeti u obzir. Ministarstvo sačinjava godišnje i kvartalne izveštaje, kao i šestomesečne izveštaje koji se šalju u Brisel, dok AKS svoje izveštaje sačinjava isključivo za procenu napretka u potpoglavlju borba protiv korupcije, te da su metodologije neuporedive.

Vanja Macanović iz Autonomnog ženskog centra se osvrnula na **pitanje položaja uzbunjivača** i postavila pitanje koliko je uzbunjivača ostalo na svom radnom mestu nakon što se pozvalo na zakon? Dodala je komentar da se pominje brošura ili kampanja za uzbunjivače, ali se ne garantuje ostanak na radnom mestu tim licima ukoliko su uzbunjivači. Po pitanju korupcije vezane za javne konkurse na kojima se dodeljuju sredstva nevladinim organizacijama, ovde se pojavljuju problemi jer se sredstva dodeljuju nevladinim organizacijama koje su osnovane neposredno pre konkursa, a bez obaveštenja kako su ta sredstva iskorišćena.

Potpoglavlje OSNOVNA PRAVA

Anđelija Todić iz Ministarstva pravde govorila je o stanju u oblasti osnovnih prava iz kvartalnog izveštaja o primeni AP23. U prvom tromesečju 2022. godine u oblasti osnovnih prava su ostvareni rezultati na polju izrade **strateških dokumenata**, imajući u vidu da je došlo do usvajanja određenih strategija, kao i rada na izradi AP što je doprinelo uspešnoj realizaciji određenog broja aktivnosti predviđenih AP23. Na predlog Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u januaru 2022. usvojena je **Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije za period 2022-2030 godine**, kao i **Strategija deinstitutionalizacije i razvoja usluga socijalne zaštite u zajednici za period 2022-2026 godine** na predlog Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja. U februaru je usvojena i revidirana **Strategija za socijalno uključivanje i unapređenje položaja Roma i Romkinja** koji će obuhvatiti period od 2022-2030. godine. MLJMPDD je formiralo i radnu grupu za izradu pratećeg AP. Takođe je usvojena i **Strategija za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva u Republici Srbiji** za period od 2022-2030. godine. U vezi sa pomenutom strategijom je i osnovana posebna radna grupa za izradu AP, te je taj predlog trenutno u fazi javne rasprave koja traje sve do 2. juna 2022. godine. Sa radom je počela i radna grupa za izradu novog **Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina** koja će obuhvatiti period zaključno 2024. godinom. Radna grupa je do sada održala nekoliko sastanaka, a osnova za izradu novog Akcionog plana *ex post* analiza o realizaciji Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Usvojen je i novi *Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja* na predlog Ministarstva za brigu o porodici i demografiju. U pogledu zakonodavnih aktivnosti, usvojen je novi **Zakon o socijalnom preduzetništvu**, a počeo sa primenom **Zakon o pravima korisnika usluga privremenog smeštaja u socijalnoj zaštiti**.

Kada je reč o aktivnostima iz potpoglavlja osnovnih prava, treba pomenuti da je na internet stranici ministarstva pravde objavljen [Godišnji izveštaj o sprovođenju Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći](#) koji obuhvata period za celu 2021. Godinu. Kada je reč o **primeni Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku**, u godišnjem izveštaju o radu sudova za 2021. godinu analizirana je njegova primena i konstatovano je da je broj nerešenih predmeta po

tužbama za naknadu imovinske i neimovinske štete na dan 31.12.2021. godine bio 14.069 predmeta što je manje za 4.220 predmeta u odnosu na 2020. godinu. Što se tiče **Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka za period od 2020-2025 godine** i njenog AP, Todić je istakla da je Republika Srbija započela sa sprovođenjem aktivnosti iz AP, te da je održan sastanak koordinacionog tela koje je zaduženo za sprovođenje aktivnosti iz pomenutog AP i ugovorena metodologija izveštavanja kao i izrada prvog izveštaja. Izveštaj će pokriti period od usvajanja AP zaključno sa prvim kvartalom 2021. godine i očekuje se da će biti usvojen tokom drugog kvartala 2022. godine.

Milan Filipović iz Komiteta pravnika za ljudska prava - YUCOM, se u svom izlaganju osvrnuo se upravo na **primenu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći**, te je napomenuo da očekuje da će uskoro biti sprovedena informativna kampanja za građane koja je odlagana zbog pandemije Covid-19. Korak u dobrom smeru je to što je Ministarstvo pravde u svoj izveštaj o primeni zakona uključilo podatke o dostupnosti informacija o ovoj usluzi građanima na lokalnom nivou, kao i o pitanju upotrebe jezika nacionalnih manjina. Prvi Nacrt zakona o parničnom postupku je u dobroj meri bio usklađen sa Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći. Filipović je istakao zabrinutost zbog toga što se sajtu Advokatske komore Zaječara pojavila nezvanična verzija nacрта ZPP-a u kojoj su iz kruga punomoćnika isključeni pravnici sa položenim pravosudnim ispitom zaposleni u jedinicama lokalne samouprave.

Kada je reč o donošenju **Zakona o zaštitniku građana**, Filipović smatra da je to dobar primer saradnje Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave i jedan usamljeni primer gde su primedbe u dobroj meri prihvaćene kroz procese javnih konsultacija i javne rasprave. Uprkos tome što je Zakon delimično usklađen sa međunarodnim preporukama i standardima, nije ostvaren i glavni cilj predviđenih izmena, a to je jačanje nezavisnosti institucije i njene uloge kao Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture. Filipović se osvrnuo i na pitanje odliva stručnog i iskusnog kadra iz stručne službe Zaštitnika građana, te je napomenuo da je neophodno raditi na jačanju kapaciteta i privlačenju kadrova.

Poslednji segment Filipović je posvetio **položaju aktivista za zaštitu ljudskih prava** gde je od 2020. godine zabeležen značajan broj napada i pritisaka na aktiviste (188). Napadi uglavnom potiču od medija finansiranih od strane države, ali i od strane državnih zvaničnika. Filipović smatra da u proteklom periodu nije došlo do smanjenja, već do povećanja napada na aktiviste i branioce ljudskih prava. Takođe kao problem ističe i tužbe za povredu časti i ugleda kojim se učutkavaju aktivisti i novinari, tzv. SLAPP tužbe. Trend ovakvih tužbi postoji i na nivou EU te se razmišlja o uvođenju anti – SLAPP legislative. Filipović predlaže da se i Srbija priključi ovoj inicijativi pogotovo u kontekstu usvajanja izmena i dopuna ZPP-a. Imajući u vidu značaj saradnje Srbije sa specijalnim procedurama UN, Filipović je pozvao nadležne da omoguće posetu Specijalne izvestiteljke UN za slobodu mišljenja i izražavanja, te da se ne ponovi situacija kada je propuštena prilika da se ugosti Specijalni izvestilac UN za slobodu okupljanja i udruživanja.

U pogledu efekata Zakona o suđenju u razumnom roku, **Filipović** je napomenuo da je VKS-u dostavljena radna verzija analize eksperata Saveta Evrope, te upitao da li će javnost dobiti tu stručnu analizu. **Anđelija Todić** je rekla da je Analiza još uvek u radnoj verziji će biti naknadno dostavljena po finalizaciji.

Zaključci i preporuke:

- Upoznati radnu grupu NKEU za Poglavlje 23 (možda i na nivou celog klastera I) sa novim **izveštavanjem o ispunjenosti prelaznih merila** koje će Ministarstvo pravde objavljivati; Evidentan je manjak aktivnosti u pogledu primene postojećeg strateškog i zakonodavnog okvira, te je neophodno putem mehanizma ranog upozoravanja skrenuti pažnju institucijama koje sprovode aktivnosti iz AP23 da se fokusiraju na primenu;
- Povodom **izmena pravosudnih zakona** Ministarstvo pravde dostavljaće sve informacije o radu i rezultatima sa sastanaka radnih grupa koordinatoru RG NKEU za Poglavlje 23; RG NKEU 23 ostaje pri apelu iz pisma koje je poslato ministarki pravde u kojem je tražena aktivna posmatračka uloga radi transparentnosti i bolje primene standarda javnosti rada, kao i doprinos ekspertizom organizacija civilnog društva; Ministarstvo pravde će RG NKEU 23 dostaviti odluke o imenovanju članova radnih grupa grupa; Informacije o sastavu radnih grupa objaviti na sajtu Ministarstva pravde;
- Ponavlja se zaključak da se prilikom daljeg rada na **izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku** konsultuju članice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, pre samog početka javne rasprave; Kada radna grupa za izradu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku nastavi sa radom, potrebno je organizovati sastanak pre finaliziranja dokumenta sa Radnom grupom RG NKEU za Poglavlje 23, kako bi dali komentare na nacrt; Informacije o sastavu radnih grupa objaviti na sajtu Ministarstva pravde;
- U pogledu **izmena i dopuna Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku** voditi računa da izmene budu sveobuhvatne i obuhvate sve aktivnosti, odnosno oblasti iz akcionih planova za Poglavlja 23 i 24, kako se izmenama ne bi pristupalo i naknadno; Ministarstvo pravde da dostavi RG NKEU 23 odluke o formiranju radnih grupa koje rade na izmeni krivičnog zakonodavstva; Ukoliko je izrađena dostaviti analizu o identifikovanju slabosti i nedostataka krivičnog postupka, odnosno analizu koja je polazna osnova za rad radnih grupa; Rad na izmenama mora biti transparentan i u skladu sa pravilima sprovođenja javne rasprave; Informacije o sastavu radnih grupa objaviti na sajtu Ministarstva pravde;
- **Organizovati sednicu klastera 1** kako bi se sveobuhvatno razmotrile tačke preseka između poglavlja 23, 24, 5 i 32, kao i drugih prožimajućih oblasti (politički kriterijumi), posebno u kontekstu borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala;
- Nema **podataka o krivičnim delima korupcije**, objavljuje se samo statistika koju je nemoguće uporedno analizirati; Neophodno je objaviti podatke o broju prijavljenih, procesuiranih i presuđenih slučajeva korupcije u 2021. godini, budući da EK konstatuje povećanje broja optužnica i presuda za slučajeve korupcije na visokom nivou, što ukazuje na to da podaci postoje samo nisu objavljeni;
- Radna grupa ohrabruje Srbiju da nađe način da **učestvuje u regionalnom IPA projektu za praćenje suđenja o korupciji i organizovanom kriminalu** i da na taj način omogući praćenje suđenja za korupciju i poređenje sa drugim državama koje su uključene u program;
- Neophodno je da radna grupa koja izveštava ODIHR o ispunjavanju preporuka redovno objavljuje informacije o svojim sastancima, kao i da budu dostupni dokumenti koje radna grupa bude donela;
- Radna grupa očekuje **reakciju nadležnih institucija na govor mržnje koji dolazi od najviših zvaničnika Vlade RS**, a očekuje se adekvatna primena Kodeksa ponašanja narodnih poslanika u kontekstu zapaljivih govora i direktnih napada poslanika na pravosuđe, medije i civilno društvo;
- Imajući u vidu značaj saradnje Srbije sa specijalnim procedurama UN, **Srbija treba da omogući posetu Specijalne izvestiteljke UN za slobodu mišljenja i izražavanje**, kako se ne bi ponovila situacija kada je propuštena prilika da se ugosti Specijalni izvestilac UN za slobodu okupljanja i udruživanja.